

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΑΡΑΚΛΑΣ

Οί Γάλλοι τί μᾶς εἶναι καί γιατί νά θρηνοῦμε εἰδικὰ γι' αὐτούς; Συμπολίτες μας εἶναι. Μετὰ τὴν σφαγὴ ἀμάχων στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸ «Ἰσλαμικὸ Κράτος», ὅλοι περιμέναν ὅτι ὁ Γάλλος πρόεδρος θὰ ζητοῦσε τὴν συνδρομὴ τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας. Ζήτησε τὴν βοήθεια τῶν Εὐρωπαίων. Γιατί; Γιατί εἶναι συμπολίτες του. Πατριδα τῶν προγόνων μου ἦταν τὸ Βροντάδο ἢ τὸ Λυκοκώρι, ὕστερα ἦταν ἡ Τήνος ἢ ἡ Ρούμελη, ἔπειτα ἡ Ἑλλάδα. Οἱ ἐθνικιστὲς ἔχουν δίκιο, ὁ ἄνθρωπος θέλει μιὰ πατριδα, ὑπάρχει ὅμως κάτι ποῦ καταλύει τὸ σχέδιό τους ἐκ τῶν ἔσω: Ἡ πατριδα ὁλοένα διευρύνεται. Μέχρι νά γίνει ὅλη ἡ ὑφήλιος, ἔχουμε τὴν Εὐρώπη.

Ἔχουμε τοὺς Εὐρωπαίους γιὰ συμπολίτες ὄχι μόνο γιατί ζοῦμε στὴν ἴδια μεριὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ γιατί συνήθως δὲν κάνουν πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀγανακτοῦμε, δὲν ἐκτελοῦν ἄθεους, μοιχαλίδες, παιδιά. Ἀκόμη περισσότερο γιατί, ὅποτε κάνουν τέτοια ἀπαράδεκτα πράγματα, ὅταν βομβαρδίζουν ἀμάχους, ἐκλέγουν φασίστες, ἢ κλείνουν τὰ σύνορά τους στοὺς πρόσφυγες, δὲν ἀγανακτοῦμε μόνο, ντρεπόμαστε κίολας.

Ἔχουμε τοὺς Εὐρωπαίους γιὰ συμπολίτες, ὄχι μόνο γιατί στεγαζόμαστε στὴν ἴδια οἰκονομικὴ κοινότητα, ἀλλὰ γιατί, κατὰ κάποιον τρόπο, ζοῦμε ἤδη στὴν ἴδια πολιτικὴ κοινότητα. Ὅλοι οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ μαζί υἱοθετήσαμε τὸ κοινωρικὸ κράτος μετὰ τὸ 1945, μαζί βαλθήκαμε νά τὸ κατηγοροῦμε μετὰ τὸ 1975, καί τώρα μαζί κινδυνεύουμε ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ φασισμού καί τοῦ ναζισμού ἐνῶ ἐλπίζουμε στὴν ἄνοδο ἀριστερῶν ιδεῶν. Παλαιότερα, μαζί χάσαμε τὴν πίστη μας στὴν θρησκεία, παλέψαμε γιὰ τὴν ἀτομικὴ ἐλευθερία, θελήσαμε νά ρίξουμε τὴν κεφαλαιοκρατία, καί κατακλυσθήκαμε ἀπὸ τὸν φασισμό. Μαζί, σ' Ἀνατολὴ καί Δύση, πιστέψαμε στὸν ὑπαρκτὸ σοσιαλισμὸ, καί μετὰ πάψαμε νά πιστεύουμε σὲ αὐτόν.

Δὲν γνωρίσαμε ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα ὅλοι μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, τὴν ἴδια ἔνταση, τὴν ἴδια στιγμὴ, ἀλλὰ τὰ γνωρί-

σαμε, ἐνῶ ὀρισμένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὰ γνωρίσαν οὔτε οἱ πρῶν ἔποικοί μας στὴν Ἀμερικὴ, τὴν Αὐστραλία ἢ τὴν Ἀφρικὴ, καί τὰ περισσότερα δὲν τὰ γνώρισε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου. Στὴν Ἀμερικὴ ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία δὲν συρρίκνωσε τὴν θρησκευτικὴ πίστη, ὅπως ἐδῶ. Στὴν Ἀσία τὰ ἀντικεφαλαιοκρατικὰ κινήματα δὲν ζητοῦσαν, ὅπως ἐδῶ, τὴν κοινωνικὴ πραγματώση τῆς ἐξαγγελθείσας σὲ πολιτικὸ ἐπίπεδο ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία στὴν Ἀφρικὴ ἀφοροῦσε κατὰ κανόνα, ὅπου ὑπῆρξε ἢ ὑπάρχει, τὰ μέλη μιᾶς φυλῆς, θρησκείας ἢ ἐθνότητας.

Ἀκόμη αὐτὰ δὲν τὰ ἀντιμετώπισαμε ὅλοι μὲ τὸν ἴδιον τρόπο. Εἴμαστε διαιρεμένοι μέσα μας. Δὲν ἤθελαν ὅλοι τὸ κοινωρικὸ κράτος, οὔτε τὴν νεοφιλελεύθερη στροφῆ. Δὲν φοβούνταν ὅλοι τὸν ναζισμό, παλαιότερα στηρίχθηκε ἀπὸ ἐνθουσιῶδεις μάζες. Δὲν βλέπουν ὅλοι τὴν ἄνοδο ἀριστερῶν ιδεῶν μὲ καλὸ μάτι, οὔτε παλιὰ οὔτε τώρα. Ἀλλὰ τὰ ὅρια αὐτῶν τῶν διαιρέσεων δὲν περνοῦν ἀνάμεσα ἀλλὰ μέσα στὰ κράτη μας. Κι ἔτσι ὅλοι μαζί περάσαμε ἀπὸ τὴν κενῶσαν ἁρπαγή στὴν νεοφιλελεύθερη, καί τώρα ὀδεύουμε – ἴσως – πρὸς μιὰ νεοκενῶσαν ἁρπαγή.

Αὐτὰ σημαίνουν ὅτι ἔχουμε κοινὴ ἱστορία. Ἡ κοινὴ ἱστορία μας περιλαμβάνει καί τὴν φρίκη. Ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους θεατὲς δολοφονιῶν μέχρι τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὁποῖοι «γελοῦν, τρώνε καί κοιμοῦνται στὴν σκιὰ κουφαριῶν ποῦ λικνίζονται στὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων»,¹ ἔχουμε ἐπιδειξίει ἐξαιρετικὲς ἐπιδόσεις σ' αὐτὸ τὸν τομέα. Ἀλλὰ εἶναι ἡ κοινὴ μας ἱστορία, καί κανεὶς δὲν μπορεῖ νά βγάλει τὴν οὐρά του ἀπ' ἔξω. Π.χ., ὁ ἱμπεριαλισμὸς εἶναι μιὰ περίοδος τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας, ὄχι τῆς πορτογαλικῆς, ἰσπανικῆς, ἀγγλικῆς, γαλλικῆς, ὀλλανδικῆς, βελγικῆς, γερμανικῆς ἢ ἰταλικῆς ἱστορίας χωριστά. Ὅταν ὀδευε πρὸς τὴν Ἀγκυρὰ δύσκολα θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς συνέχιζε τὸν δίκαιο ἀγῶνα ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης καί δὲν ἐκτελοῦσε μέρος ἱμπεριαλιστικοῦ σχεδίου. Ἡ Ἑλλάδα συμμετεῖχε στὴν ἀποικιοκρατία, καί ἂς ἦταν ἀπὸ τὴν θέση τοῦ ἐντολοδόχου μᾶλλον παρὰ τοῦ ἐντολοδότη.

Ἡ Εὐρώπη σήμερὰ γέμισε πρόσφυγες. Τὸ '30 ἐπίσης εἶχε γεμίσει πρόσφυγες.

Τότε καί τώρα φεύγουν, πιστεύω, γιὰ νά γλυτώσουν ἀπὸ μιὰ ἐγκληματικὴ ὀργάνωση μὲ πολιτικὴ ἐξουσία. Ἦδη τότε πολλοὶ τοὺς ἐβλεπαν σὰν ἀπλοῦς μετανάστες. Ταῦτιζαν τὸν Γερμανοεβραῖο ποῦ πήγαινε στὴν Γαλλία τὸ 1935 γιὰ νά σώσει τὴν ζωὴ του μὲ τὸν Ἴταλὸ ποῦ πήγαινε στὴν ἴδια χώρα τὸ 1915 γιὰ νά βρεῖ δουλειά, ἐπειδὴ καί ὁ Γερμανοεβραῖος βέβαια χρειαζόταν δουλειά. Ἔτσι τώρα ταυτίζουν τὸν πρόσφυγα τοῦ 2015 μὲ τὸν μετανάστη τοῦ 2000. Οἱ πρόσφυγες δὲν θὰ ἔρχονται ἔτσι μαζικὰ ὅταν τὸ «Ἰσλαμικὸ Κράτος» πάψει νά ἔχει πολιτικὴ ἐξουσία. Πρέπει, πιστεύω, νά τὸ χτυπήσει συντεταγμένα ἡ Εὐρώπη, ὅπως συμφωνήθηκε κατόπιν τῆς γαλλικῆς αἴτησης, ὄχι γιὰ νά ἐπαναφέρουμε τὶς ζωφερὲς ἡμέρες τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀποικιοκρατίας, ἀλλὰ γιατί, ἐξ αἰτίας τῆς ἐγκληματικῆς αὐτῆς ὀργάνωσης, οἱ ντόπιοι ὑποφέρουν περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι ἔχουν ὑποφέρει κάτω ἀπὸ ξένες δυνάμεις καί ἰθαγενεῖς δικτάτορες, καί γι' αὐτὸ ἐγκαταλείπουν τὴν χώρα καί παίζουν τὴν ζωὴ τους κορώνα-γράμματα στὸ Αἰγαῖο.

Ὅταν μιὰ ἐγκληματικὴ ὀργάνωση ἔρχεται στὴν ἐξουσία, ὅπως στὴν Γερμανία τὸ 1933 ἢ στὴν Συρία τὸ 2014, μποροῦμε νά ποῦμε πῶς εἶναι καθῆκον κάθε ἀνθρώπου νά ἀντιταχθεῖ στὴν ὑπαρξὴ της. Ὑπάρχουν βέβαια πολλὰ φρικτὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ σὲ τέτοιες περιπτώσεις ἔχουμε μετάβαση σὲ ἄλλο γένος. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ θιασῶτες τους, ἀντίθετα μὲ ὑποστηρικτὲς ἄλλων φρικτῶν καθεστώτων, δὲν ἀρνοῦνται τὰ ἐγκλήματα – δὲν ἀποδίδουν τὶς σχετικὲς πληροφορίες στὴν προπαγάνδα –, ἀλλὰ τὰ διεκδικοῦν. Φαίνεται ὅτι τοὺς γοητεύει ἡ δυνατότητα νά διαπράττουν φόνους καί νά μὴν τιμωροῦνται. Τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦτο διακρίνει, θαρρῶ, αὐτὰ τὰ καθεστῶτα ἀπὸ ἄλλα. Ὅταν ἡ Ἄρεντ κάμνει λόγο γιὰ «ὀλοκληρωτισμὸ» σχετικὰ μὲ καθεστῶτα ὅπου κανεὶς ποτὲ δὲν μπορεῖ νά αἰσθανθεῖ ἀσφαλῆς, ὅπου «τὰ πάντα εἶναι δυνατό»,² μᾶλλον αὐτὴ τὴν κατηγορία καθεστώτων ἔχει κατὰ νοῦ.

Στὸ Μόναχο τὸ 1938 μεγάλες χώρες τῆς Εὐρώπης ἐπέτρεψαν σὲ μιὰ ἐγκληματικὴ κυβέρνησις νά ἐλπίζει στὴν ἀνοχὴ τους. Τώρα ποῦ ἡ Εὐρώπη ἔρχεται ἀντιμέτωπη μὲ μιὰ συγκρίσιμου ποιῆς ἐγκλημα-

¹ Ὁ Γιώργος Φαρακλάς διδάσκει πολιτικὴ φιλοσοφία στὸ Τμῆμα Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καί Ἱστορίας τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου. (gfaraklas@gmail.com)

τική έξουσία, δεν πρέπει να κάμει τὸ ἴδιο λάθος. Τὸ ὅτι αὐτὴ ἢ ἐγκληματικὴ κυβέρνησις δὲν βρίσκεται στὴν Εὐρώπη, δὲν ἀλλάζει κάτι ὡς πρὸς τὸ καθήκον τῆς. Ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ «Ἰσλαμικοῦ Κράτους» δὲν ἔχει ἱμπεριαλιστικὸν χαρακτήρα, καὶ εἶναι ἀπίθανον νὰ ἰδωθῆι ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες ὡς ἀποικιοκρατικὴ πράξις ἢ νίκη ἐπὶ τῆς ἐγκληματικῆς ὀργάνωσις πού τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἀφήσουν τὶς ἐστίαις τους. Ὅτι ἡ ὁμάδα αὐτὴ σκοτώνει ἀμάχους στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Εὐρώπης μᾶς

δίνει ὅμως καὶ ἓνα κίνητρο γιὰ νὰ κάμουμε τὸ καθήκον μας: Τὸ ζητοῦν οἱ νεκροὶ συμπολίτες μας.

Σίγουρα δὲν εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις. Ὅτι τὸ καθεστῶς Ἄσσαντ εἶναι φρικτὸ ἐξηγεῖται διὰ τὴν ἐμφύλιον πόλεμον ἐναντίον του. Ὅταν ὅμως τὸ «Ἰσλαμικὸν Κράτος» συγκαταλέγεται στὴν ἀντίστασις, κάθε ἐπιλογὴ δυσκολεύει. Ὡστόσο, τὸ νὰ μὴν ἀναλάβει κανεὶς δράσις δὲν φαίνεται ν' ἀποτελεῖ ἀξιοπρεπὴ οὔτε βιώσιμη ἐπιλογὴ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. C. Malaparte, *Kaputt*, 1944, κεφ. Α΄· γαλλ. μτφρ. *Kaputt*, Denoël, Παρίσι 1946 / *Le Livre de Poche*, Παρίσι 1962, σ. 19 (βλ. ἑλλ. μτφρ. *Καπούτ*, Μεταίχιμο, Ἀθήνα 2007).
2. Βλ. Η. Arendt, *Totalitarianism*, ἑλλ. μτφρ. *Τὸ ὀλοκληρωτικὸ σύστημα*, Εὐρύαλος, Ἀθήνα 1988, σ. 148, 218, 219, 221, 250.

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ: ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΛΑΒΟΥΜΕ ΤΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ;

ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πού βρισκόμαστε σήμερα;

Το 2015 ἀποτελεῖ τὴ χρονιά που ἔφερε τὴν πολιτικὴ ηγεσία τῆς Εὐρώπης πρὸ των εὐθυνῶν τῆς ἀναφορικῆς με τὴ διαχείρισις τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος καὶ τοὺς ὅρους διέλευσις πολιτῶν τρίτων χωρῶν στο ἐδαφὸς τῆς. Φυσικά, δὲν ξεκίνησαν ὅλα τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 2015. Γεωμετρικὴ αὐξήσις παρουσιάζει ἡ εἰσοδος των παράτυπα εἰσερχομένων/διαμενόντων πολιτῶν τρίτων χωρῶν, που συνελήφθησαν ἀπὸ τὶς ἀστυνομικὲς καὶ λιμενικὲς ἀρχὲς τῆς χώρας τα τελευταία χρόνια.

Με βάση τὴ ἐπίσημα στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας γιὰ τοὺς πρώτους ἐννέα μῆνες τοῦ 2015, ὁ ἀριθμὸς των συλλήψεων ἀνῆλθε σε 422.113,¹ ἐνῶ ἡ Ὑπατὴ Ἀρμοστεία τοῦ ΟΗΕ γιὰ τοὺς Πρόσφυγες² υπολογίζει ὅτι ὁ ἀριθμὸς των εἰσερχομένων ἀνέρχεται σε πάνω ἀπὸ 640.000 μέχρι καὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου. Το 2014, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς των συλλήψεων ἀνῆλθε σε 77.163,³ ἐνῶ τὸ 2013 σε 43.002. Τα κύρια σημεῖα εἰσοδῶν ἀποτελοῦν τὸ νησί τῆς Λέσβου με 203.101 εἰσοδῶν (πρακτικὰ τὸ 1/2 των εἰσοδῶν ἔχει σημειωθῆι ἐκεῖ), καὶ ἀκολουθοῦν ἡ Σάμος, ἡ Χίος, ἡ Κως καὶ ἡ Λέρος. Τα νησιά στα ὁποῖα ἀναφέρομαι εἶναι τὰ

κύρια σημεῖα εἰσοδῶν. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς των σημείων εἰσοδῶν εἶναι πάνω ἀπὸ 44, σύμφωνα με τὴν Ὑπατὴ Ἀρμοστεία τοῦ ΟΗΕ γιὰ τοὺς Πρόσφυγες.

Πάνω ἀπὸ 80% των νεοεἰσερχομένων εἶναι ἀνθρώποι με προσφυγικὸν προφίλ. Συγκεκριμένα, οἱ πολῖτες τῆς Συρίας ἀποτελοῦν τὸ 62% καὶ ἀκολουθοῦν οἱ Αἰγύπτιοι με 23% καὶ οἱ Ἰρακινοὶ με 7%. Εστιάζοντας στὶς ἀφίξεις των πολιτῶν τῆς Συρίας, ἀξίζει νὰ σημειωθῆι ὅτι ὁ ἀριθμὸς των ἐκτοπισμένων ξεπερνᾶ τὰ 4.000.000, με 630.776 νὰ φιλοξενοῦνται σε προσφυγικὸς καταυλισμοὺς τῆς Ἰορδανίας, 1.078.338 σε καταυλισμοὺς τοῦ Λιβάνου, καὶ 2.181.293 στὴν Τουρκία.⁴

Οἱ αὐξημένες ἀφίξεις προσφυγικῶν πληθυσμῶν, ἡ ἀπώλεια πάνω ἀπὸ 3.440 ἀνθρώπων ζωῶν στα νερά τῆς Μεσογείου, τὸ κλείσιμο συνόρων καὶ οἱ ἀμφιλεγόμενες ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης σε μία προσπάθεια ἐπίλυσις τοῦ ζητήματος, ἀποτελοῦν τὰ κυριότερα κομμάτια ἐνὸς ζητήματος που ἀποζητᾶ ἐπίλυσις.

Ἡ ὑλοποίηση τοῦ προγράμματος μετεγκατάστασις

Τὸν Οκτώβριον τοῦ 2015, μετὰ ἀπὸ διαδοχικὲς συναντήσεις των ἐυρωπαϊῶν ηγετῶν σχετικὰ με τοὺς τρόπους διαχείρισις τῆς υφιστάμενης ἀνθρωπιστικῆς κρίσις, φτάσαμε στὴ Μίνι Σύνοδο (Mini Summit) των Βρυξελλῶν. Ἀνάμεσα στὶς ἀποφάσεις που ἐλήφθησαν ὅσον ἀφορᾶ τὴν Ελλάδα

περιλαμβάνονται ἡ ὑλοποίηση τοῦ προγράμματος μετεγκατάστασις γιὰ τὴ μεταφορά 66.400 αιτούντων ἄσυλο σε ἄλλο κράτος-μέλος τῆς Εὐρώπης, ἡ δημιουργία 50.000 νέων θέσεων φιλοξενίας καὶ ἡ ἀποτροπὴ των νεοαφικθέντων ἀπὸ τὸ νὰ μεταβούν σε ἄλλο κράτος-μέλος.

Τὸ πρόγραμμα μετεγκατάστασις⁵ ὡς πολιτικὴ ἀπόφασις ἔχει σκοπὸ νὰ ἐνεργοποιήσῃ ὅλα τὰ κράτη μέλη ἀπέναντι στὴν υφιστάμενη προσφυγικὴ κρίσις καὶ νὰ ἀποτελέσει μία ἐμπρακτὴ προσπάθεια τῆς Εὐρώπης νὰ ἐπιδείξει δείγματα ἀλληλεγγύης καὶ ἐπιμερισμοῦ τῆς εὐθύνῆς μεταξὺ των κρατῶν-μελών, που δέχονται μεγάλες ἀφίξεις πληθυσμῶν, καὶ των κρατῶν τοῦ Βορρά. Ἐπιχειρῶντας μία συγκριτικὴ ἐπισκόπησις τοῦ ἀριθμοῦ των εἰσοδῶν που σημειώθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἔτους μέχρι σήμερα καὶ των ἀνθρώπων που πρόκειται νὰ μετεγκατασταθοῦν, παρατηροῦμε σημαντικὲς ἀποκλίσεις ὡς πρὸς τὰ ἐπιθυμητὰ ἀποτελέσματα.

Ὁ στόχος τῆς μετεγκατάστασις εἶναι ἡ ἐλάφρυνσις των κρατῶν-μελών που δέχονται τὴν πλειοψηφία των ἀφίξεων στο ἐδαφὸς τους καὶ ἡ δίκαιη κατανομή των αιτούντων ἄσυλο. Μιλώντας γιὰ ἐλάφρυνσις, σε βᾶθος διετίας πρόκειται νὰ μετεγκατασταθοῦν 160.000 ἀνθρώποι ἀπὸ τὴν Ἰταλία, τὴν Ουγγαρία καὶ τὴν Ελλάδα, ὅταν δύο μῆνες πρὶν τὴν ἐκπνοή τοῦ 2015, πάνω ἀπὸ 640.000 εἰσήλθαν παράτυπα μόνο στὴν Ελλάδα.⁶ Ὁ ἀριθμὸς

Ἡ Γεωργία Σπυροπούλου εἶναι νομικός, πρῶτην σύμβουλος στο Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν καὶ Διοικητικῆς Ἀνασυγκρότησις.